

відомості про краєзнавця. Зокрема, у покажчику, окрім книг, де він був автором чи упорядником, містяться статті, які Віталій Миколайович готував до регіональної енциклопедії «Полтавіка. Полтавська енциклопедія». Його дослідження друкувалися в місцевих періодичних виданнях «Зоря Полтавщини», «Вечірня Полтава», «Село полтавське», «Зоря Придніпров'я», «Районні вісті» та ін. Також В. Григор'єв постійно брав участь у всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Біографічно-комунікативні практики в освіті» (2012–2018 рр.); «Череванівські наукові читання» (2017, 2018, 2020), «Бутовські читання» (2008, 2017), «Українське краєзнавство в системі міжінституційних взаємодій: проблеми концептуалізації та практичної реалізації» (2019). На замовлення редакційної колегії Всеукраїнської енциклопедії він подав 14 статей про видатних спортсменів Полтавщини різних часів, які теж увійшли до покажчика.

Матеріал у виданні розташований у хронологічно-алфавітному та алфавітному порядку.

Безпосередньо після бібліографічного опису деяких джерел подається анотація. Хронологічні рамки: 1969–2022 рр. Відбір матеріалу завершено у січні 2022 року. Покажчик розрахований на широке коло користувачів – науковців, істориків, краєзнавців, освітян, бібліотекарів та усіх, хто цікавиться історією рідного краю і його видатними постатями.

Всі видання широко презентуються не лише місцевій громаді. Зокрема, про видавничі проекти Полтавської ОУНБ ім. І.П. Котляревського йшлося на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Участь бібліотек у збереженні культурної спадщини та відновленні історичної пам'яті народу» (Київ, 2019) та II Міжнародній науковій конференції «Видавничий рух в Україні: середовища, артефакти» (Львів, 2021).

З повним текстом бібліографічних покажчиків можна ознайомитись на сайті головної регіональної книгозбірні Полтавщини у розділі «Видання бібліотеки» (https://library.pl.ua/nashi_vidannja/kraeznavchi/).

Іванна Рудько (м. Чернівці)

завідувачка редакційно-видавничого відділу

Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки

імені Михайла Івасюка

E-mail: rudkovanna@ukr.net

Костянтина Малицька – письменниця, педагог, бібліограф

Костянтина Малицька. Письменниця, перекладачка, громадська діячка культурно-освітніх товариств у Галичині та на Буковині, педагог, бібліограф. Вона належить до когорти сподвижників українського національного руху початку ХХ-го століття. Авторка найпопулярнішої пісні «Чом, чом, чом, земле моя...», адресованої молоді, яка вийшла за свої межі і набрала широкого звучання, яка принесла їй всенародне визнання.

Для сучасного читача Костянтина Малицька насамперед відома як дитяча письменниця. Її літературний доробок невеликий, однак не зважаючи на це, всі твори перейняті правдивим патріотизмом. Герої оповідань, малі дівчата й хлопці, живо реагуючи в пориві своїх щирих сердець на людську кривду, на несправедливість, спонукають і сучасного читача замислитися над актуальними проблемами сьогодення.

Окрім того, дослідники знають її як незрівнянну виховательку, яка з ранніх літ різьбила характери дітей та гартувала їх у почутті обов'язку праці для свого народу. Знають її і як непохитного борця за права людини на всіх відтинках боротьби, яку вели українці в буремні роки ХХ століття.

Життєво-творчий шлях Костянтини Малицької став об'єктом зацікавлення активних учасників національного культурно-освітнього руху на західноукраїнських землях, педагогів-одномисців та учнів. Після її смерті до аналізу життя і творчого доробку зверталися українки-емігрантки М. Богачевська-Хом'як, Л. Бурачинська, І. Павликовська. Проте на рідній землі упродовж декількох повоєнних десятиріч відомості про письменницю-педагога залишалися обмеженими і асоціювалися здебільшого з поетичною та перекладацькою діяльністю. До новітніх досліджень К. Малицької як педагога, літератора, дитячої письменниці, громадської та «жіночої» діячки належать праці А. Бойко, В. Качкана, З. Нагачевської, Г. Панкевич, В. Слезінського, М. Якубовської та ін. Однак недостатньо вивченою на сьогодні є її бібліографічна діяльність.

Як відомо з біографічних даних, з 1939 року Костянтина Малицька працювала бібліографом, а з 1944 по 1946 рр. – старшим бібліографом дитячої літератури у Львівській філії Бібліотеки Академії наук УРСР (нині – Львівська національна наукова бібліотека України ім. Василя Стефаника). Зусилля колективу бібліографів були спрямовані передовсім на виконання головної теми – «Бібліографія української книги 1798–1914 рр.», запроєктованої спільно з Бібліотекою АН УРСР під загальним керівництвом тодішнього директора академічної бібліотеки, видатного українського бібліографа та книгознавця Юрія Меженка. У проєкті була задіяна і Костянтина Малицька. Однак «Бібліографія української книги» була головною, але не єдиною темою, над якою у повоєнні роки працював відділ бібліографії. Заслуговує на увагу ще одна тема – «Бібліографія української дитячої літератури» від найдавніших часів до 1946 року, над якою працювала Костянтина Малицька, яка уклала універсальний покажчик дитячої літератури. Лише до липня 1944 р. картотека дитячої книги, яку вона збрала, згідно з архівними даними, налічувала 2 977 карток. Також розшифрувала 12 псевдонімів. Проте після смерті укладачки тему «Бібліографія української дитячої літератури» було закрито.

30 травня 2022 року минуло 150 років від дня народження Костянтини Малицької. З нагоди ювілею фахівці редакційно-видавничого відділу Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Михайла Івасюка підготували персональний біобібліографічний покажчик «Костянтина Малицька (1872–1947)».

У сучасній українській бібліографії, мабуть, це перша спроба систематизації праць Костянтини Малицької та критичної літератури про неї. Бібліографічні матеріали посібника відображають художні твори, переклади, публіцистику, спогади, листи, інформацію про життєвий і творчий шлях, бібліографію. Друкований документальний масив доповнено інтернет-ресурсами. Структура покажчика включає чотири розділи: «Основні праці», «Література про Костянтину Малицьку», «Бібліографія» та «Вебліографія». Хронологічні межі – 1896–2021 рр. Видання вміщує 696 бібліографічних записів, згрупованих за відповідними розділами, однак не претендує на вичерпність. Окремо подаються «Основні дати життя та діяльності Костянтини Малицької», «Світлини» та «Творчий шлях у книгах». Допоміжний апарат покажчика включає список псевдонімів та криптонімів Костянтини Малицької, іменний покажчик та список використаних періодичних видань. Авторка передмови «Невсипуща праця для України» – Оксана Івасюк, кандидатка філологічних наук, доцентка, яка у співпраці з Валентиною Бузинською упорядкували праці Костянтини Малицької, що вийшли з друку у видавничому домі «Букрек» під назвою «Твори» та «Чом, чом, земле моя» (Чернівці, 2011; 2015). На сучасному етапі – це найповніші зібрання творів письменниці.

Постать Костянтини Малицької привернула увагу фахівців Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М. Івасюка, оскільки один з трьох періодів життя та діяльності письменниці значиться як буковинський. Трирічне вимушене перебування на Буковині (1903–1906 рр.) через її відмову від «наполегливої пропозиції» офіційної влади перевестися «до далекого Беча» (Західної Галичини, де переважало польсько-шовіністичне оточення), не тільки не похитнуло віри у правильності вибору шляху, а й за підтримки визначних культурно-освітніх діячів краю І. Герасимовича, І. Карбулицького, О. Кобилянської, О. Маковея, О. Поповича, В. Сімовича, Є. Ярошинської дозволило продовжити розпочату в Східній Галичині громадську працю. Крім роботи у сільській школі в Лужанах, К. Малицька «мала доволі заняття в райфайзенці» (кредитній кооперативній системі німецького економіста Райфайзена), товаристві «Січ», була співорганізатором чернівецької «Жіночої громади» (1906 р.), чимало зробила для створення товариства «Учительська

самопоміч» і продовжувала писати. Найвідоміша пісня «Чом, чом, чом, земле моя...» написана в 1904 році, коли її авторка проживала в Лужанах. Ось як цей період згадувала письменниця: «Моє знайомство з Буковиною датується з року 1903, коли то замість іти на заслання до Бсча на захід, перенеслася я добровільно на полудне. Переді мною були вже там деякі вчителі-галичани, бо тодішній шкільний інспектор, незабутньої пам'яті Омелян Попович, радо в тому часі приймав галицьких утікачів. Посаду дістала я відразу, стала при 5-клясовій народній школі в Лужанах під самими Чернівцями».

Як особистість Костянтина Малицька недостатньо відома широкій громадськості України, незважаючи на те, що частину її поетичних творів відносять до народних. Лише після

здобуття незалежності України її творчий та життєвий шлях почали попадати в поле зору літературознавців та дослідників. Відрадно, що сьогодні її твори з'являються на сторінках дитячих та інших журналів в Україні та за кордоном, на сайтах всесвітньої мережі Інтернет.

Біобібліографічний покажчик «Костянтина Малицька (1872–1947)» стане унікальним джерелом матеріалів, які дозволять об'єктивно й точно вивчити сторінки її біографії.

На завершення підсумую, що Костянтина Малицька все своє життя поклала на вівтар служінню рідному народові, рідній мові, рідній українській школі. Її життя і праця є прикладом самовідданого служіння Україні, а творча спадщина і нині слугує формуванню в українців патріотизму та вищих моральних цінностей.